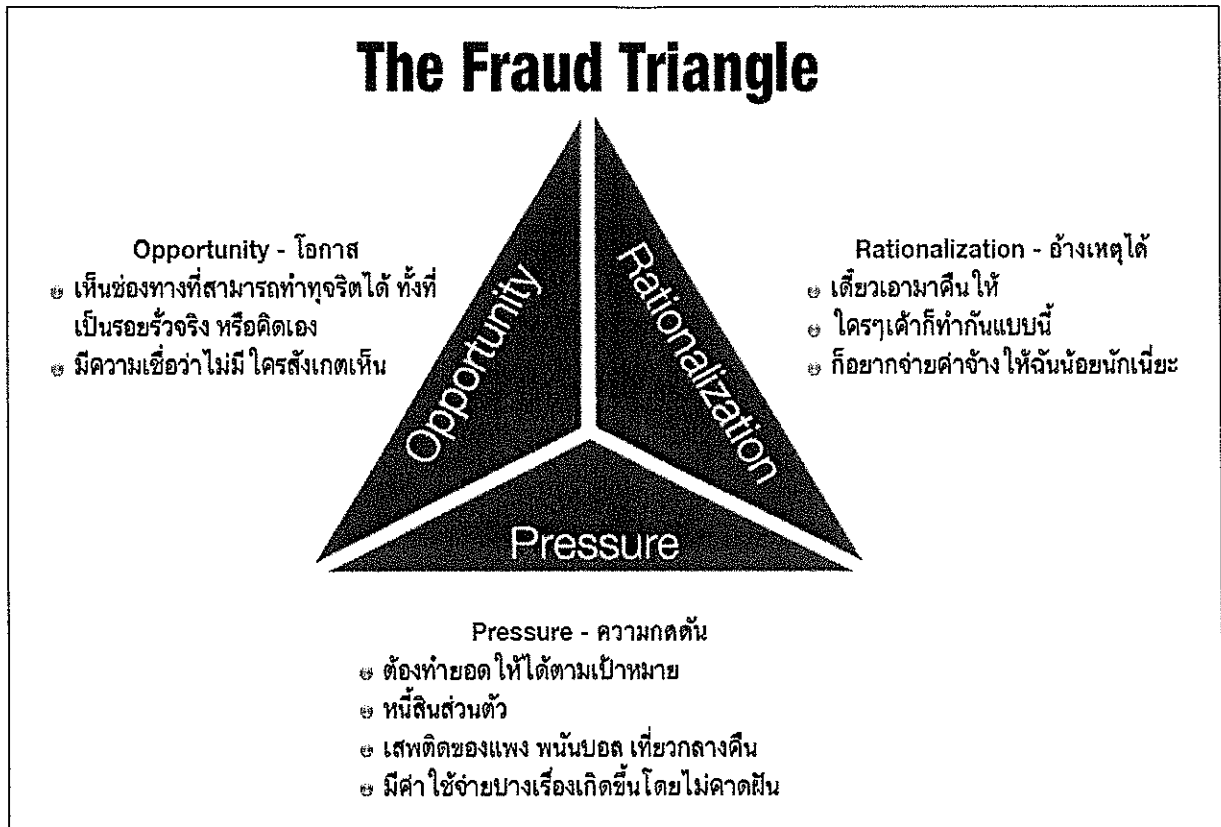

2. ที่มาของการเกิดทุจริต

รูปที่ 1 แสดงรูปสามเหลี่ยมองค์ประกอบของที่มาของการเกิดทุจริต

3. กลยุทธ์ในการสอบทุจริตแบ่งได้ 4 ประเภท

3.1 การสอบสวนจากพฤติกรรมทุจริต

สิ่งที่ควรพิจารณาในการสอบสวนควรมีดังนี้

- หลักฐานที่คาดว่าจะค้นพบมีความแน่นอนเพียงใด
- ค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการสอบสวน
- จำนวนเงินที่คาดว่าจะได้ถูกทุจริตไป
- การตัดสินใจสอบสวนหรือไม่สอบสวน จะเป็นการส่งสัญญาณอย่างไรให้กับคนอื่นๆในองค์กร
- ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น จากการสอบสวน หรือไม่สอบสวน
- ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น หรือความเสียหายต่อชื่อเสียงขององค์กรจากการสอบสวน หรือไม่สอบสวน
- ลักษณะของการทุจริตที่เกิดขึ้น

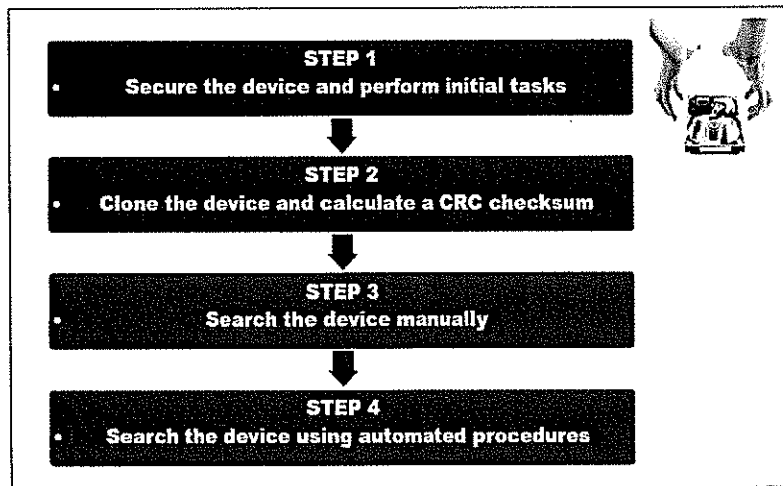
/รูปแบบ...

ตัวอย่างการใช้ตารางวิเคราะห์เรื่องทุจริต Vulnerability Chart								
อะไรคือทรัพย์สินที่หายไป	ใครบ้างที่มีโอกาส	สามารถเคลื่อนย้ายทรัพย์สินได้ด้วยวิธีใดบ้าง	สามารถไขรหัสลับ ในการปกปิดทุจริตครั้งนี้	สามารถนำทรัพย์สินที่ขโมยไป แลกเปลี่ยนเป็นอะไรได้บ้าง	อาการที่บ่งชี้ เช่น red flag คืออะไร บ้าง	การวิเคราะห์ความเปราะบางของคดี		
						แรงจูงใจของผู้ทุจริต	ความกดดัน (pressure)	อ้างเหตุผล (reasoning)
รายการเงินฝากของลูกค้า	แหล่งออฟไลน์ที่พนักงานออฟฟิศพบเห็นความผิดปกติ	ทำรายการโอนเงินเข้าบัญชีตนเอง	ทำงานถึงถิ่น พักที่เมืองเดียวกัน ไม่ค่อยปล่อยกลางคืน	เปิดได้ทุกลมบ เนื่องจากเป็นการโอนเงินสด	พฤติกรรมที่ผิดปกติไป รูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป ซื้อของหรือจากลูกค้ารายอื่น	ภาวะที่ตึง จากภาษี ซื้อบ้านไปฝากขาย	ผู้ตรวจได้ไปเคาะบัญชีตรวจสอบ หรือผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต	การตรวจควบคุมที่ล่าช้าเกินไป บัญชีของบุคคล ใบรับรองเงินเดือน การกำหนดสิทธิ์ในระบบงาน คือไปอยู่ถูกใจหรืองานที่ง่ายกว่าคนอื่นในบัญชีตนเอง
สินค้าคงคลังมูลค่าสูงค่า	กองรวมของ	ไม่ได้มีเคลือบใส่อันตราย	ทำในเวลาตอนเย็น แล้วย้ายออกไปพร้อมคนอื่น	มีขี้อายุไว้นำไปใช้เอง	ไม่พัฒนาฝีมือ ไม่มีการนับสินค้า	ถือของไป ดูเวลาสูงออกจากรางงาน	ไม่ได้มีการอธิบาย โดยหนังสือเข้า	วางระบบการได้รับสินค้า มีลายเซ็นลูกค้า
ทรัพย์สินค่าราคาแพงเห็นจริง	พนักงานรับซื้อ	N/A	ได้เป็นเงินสด	ได้เป็นเงินสด แลกกับการใช้ทุนรวมมูลค่าได้ทำงาน	ใช้วิธีหลอกลวง เอาสินค้าที่ขโมยไปมาขาย	ถือการใช้อัดในระดัปล้น	ความโลภ	ในการให้ยึดถือมีการเปลี่ยนแปลงของอำนาจ

รูปที่ 3 แสดงตารางวิเคราะห์เรื่องทุจริต

วิธีการที่ใช้ในการสอบสวนจากพฤติกรรมทุจริต โดยทั่วไปมีอยู่ 4 วิธีการสำคัญดังนี้

1. การเฝ้าดูและการปลอมตัว เช่น ซุ่มดู การตามดู และการดูผ่านเครื่องมือ เป็นต้น
2. การควบคุมเฉพาะช่วงเวลา เช่น ควบคุมการทำงานของผู้ต้องสงสัยอย่างใกล้ชิดภายในเวลาที่กำหนด เป็นต้น
3. หลักฐานทางกายภาพ เช่น การวิเคราะห์วัตถุพยาน สารเคมี ร่องรอย และรอยฝังแน่น เป็นต้น
4. หลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น

รูปที่ 4 แสดงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

3.2 สอบสวนจากการปกปิดเรื่องทุจริต

- เป็นการค้นหาวีธีการที่ผู้กระทำทุจริตใช้ “ปกปิด” เรื่องทุจริตนั้นๆไว้
- หลังจากการทำเรื่องทุจริตแล้ว คนร้ายมักปกปิดเรื่องไว้ ด้วยการปิดบังร่องรอยต่างๆ ทำให้หลักฐานต่างๆ ค่อยๆ เหมยง หรือบางครั้งก็อาจลบข้อมูลที่เป็นการเตือน red flag (สัญญาณเตือน) ทิ้งไป
- การปกปิดนี้ จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีการบิดเบือนหลักฐานเอกสาร เช่น ใบสั่งซื้อ หนังสือแจ้งเครดิตเงิน สลิปเงินฝาก เช็ค ใบสั่งจ่ายเงิน money order เป็นต้น

/เมื่อต้อง...

เมื่อต้องรวบรวมหลักฐานที่เป็นเอกสาร สิ่งสำคัญควรมีดังนี้

- เอกสารชิ้นนั้นๆต้องผ่านมือใครมาบ้าง (chain of custody)
- ทำเครื่องหมายหลักฐานแต่ละชิ้น (marking of evidence)
- จัดระเบียบของการจัดเก็บหลักฐานแต่ละชิ้น (organization of documentary evidence)
- เอกสารบางชิ้นอาจต้องใช้เป็นหลักฐานในหลายๆความผิด (coordination of evidence)
- กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สำเนาเอกสารแทนตัวจริง

ข้อสังเกตสำคัญเมื่อต้องตรวจสอบหลักฐานที่เป็นเอกสาร

- รอยถลอก หรือรอยน้ำยาลบคำผิด หรือรอยดินสอ
- มีการแก้ไข หรือทำเอกสารใหม่ขึ้นแทน
- มีข้อความที่คลุมเครือ หรือผิดจากปกติ ไม่เป็นธรรมชาติ
- ใช้หมึก หรือปากกาที่มีสีแตกต่างกันมากกว่า 2 สีขึ้นไป
- มีรอยฉีก รอยไหม้ หรือมีหน้าที่ขาดหายไป
- มีรอยเขียน ทำเครื่องหมายด้วยดินสอ หรือกระดาษก๊อปปี้ก่อนลงหมึกจริง
- มีรอยเส้น ที่เกิดขึ้นหลังการถ่ายสำเนา
- มีเนื้อความที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่าเสมอ หรือสะดุดๆ
- มีลักษณะที่น่าสงสัย หรือแบบฟอร์มที่ไม่คุ้นเคย

3.3 การสอบสวนจากการใช้จ่ายเงินที่ได้จากการทุจริต

การที่ต้องค้นหาเรื่องการใช้จ่ายเงินที่ได้จากการทำทุจริต (Conversion investigating) ด้วยเพราะเหตุผลสองประการคือ เพื่อให้รู้ขอบเขตของการยักยอกที่เกิดขึ้น และเพื่อรวบรวมหลักฐานที่สามารถนำไปใช้ในขั้นตอนการสอบปากคำ เพื่อให้ได้รับคำสารภาพ

การสอบสวนจากการใช้จ่ายเงินที่ได้จากการทำทุจริต

- หาได้ยากมากที่ผู้กระทำทุจริตจะเก็บออมเงินที่พวกเขาโยกออกไป
- ผู้กระทำทุจริตมักจะใช้จ่ายเงินเพื่อยกฐานะตัวเอง
- การสอบสวนเช่นนี้ เป็นการคำนวณหาว่าผู้กระทำทุจริต “แปลงเงิน” หรือใช้จ่ายเงินที่ขโมยไปอย่างไร
- การสอบสวนเรื่องนี้ ส่วนใหญ่อาศัยการค้นหาข้อมูลสาธารณะและจากแหล่งข้อมูลที่ใช้แกะรอยหาหลักฐานในการ ซื้อทรัพย์สินการจ่ายคืนหนี้ การเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิต และการคำนวณมูลค่าส่วนบุคคล (net worth)

3.4 การสอบสวนด้วยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและผู้ต้องสงสัย

- การสัมภาษณ์คือ ช่วงการถาม – ตอบที่ออกแบบขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ
- การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการป้อนคำถามอย่างเป็นระบบ กับบุคคลต่างๆที่มีความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ บุคคล และหลักฐานของคดีที่กำลังสอบสวน
- ผู้สัมภาษณ์ที่ดี จะสามารถตัดสินใจอย่างรวดเร็วว่า ใครคือผู้ต้องสงสัย และสามารถป้อนคำถามที่จะได้คำรับสารภาพจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

/สอบสวน...

การสอบสวนด้วยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและผู้ต้องสงสัย การสัมภาษณ์จะช่วยให้ได้

- ข้อมูลที่นำมาประกอบขึ้นเป็นส่วนสำคัญของคดีทุจริต
- นำไปสู่การขยายผล และการรวบรวมหลักฐาน
- ความร่วมมือจากเหยื่อและพยาน
- ข้อมูลในส่วนที่เป็นปมหลังส่วนบุคคล และแรงจูงใจของพยาน

ลักษณะของผู้ถูกสัมภาษณ์ จะมีด้วยกัน 3 ประเภทคือ

- 1) เป็นมิตร (friendly) - จำเป็นต้องค้นหาแรงจูงใจของเขา
- 2) เป็นกลาง (neutral) - เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ที่ให้ข้อมูลที่เป็นกลาง และช่วยเหลือในการสอบสวน
- 3) ท่างเหิน (hostile) - เป็นผู้ที่สัมภาษณ์ได้ยากที่สุด ควรเข้าขอสัมภาษณ์ โดยไม่นัดหมายล่วงหน้า

ลักษณะของการสัมภาษณ์ที่ดี

- ควรจะเป็นกลาง พยายามที่จะรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่เป็นธรรม และไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- ควรจะใช้เวลามากพอ และเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง
- มุ่งเน้นข้อมูลที่ตรงประเด็น และสามารถดึงกลับเมื่อมีการพูดถึงข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง
- ควรจบด้วยคำพูดดีๆ
- ควรจัดให้มีการสัมภาษณ์ให้ใกล้กับเวลาที่เกิดเหตุการณ์มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

เทคนิคในการถามคำถามเพื่อหาข้อมูล

- เริ่มด้วยคำถามที่ตอบได้ง่ายๆ ไม่ทำให้ผู้ตอบรู้สึกต่อต้านปกป้องตัวเอง หรือไม่พอใจ
- ถามในลักษณะที่ต้องการข้อเท็จจริงเพื่อเรียงเรียงการเกิดเหตุการณ์ หรือในลำดับอื่นๆอย่างเป็นระบบ
- ถามครั้งละหนึ่งคำถามเท่านั้น และตีกรอบของคำถามเพื่อให้ได้เพียงคำตอบเดียว
- ถามคำถามแบบตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม ระวังวิธีการแบบมีเล่ห์เหลี่ยม
- ให้ความกับผู้ถูกสัมภาษณ์คิดก่อนตอบ อย่าเร่ง!!
- พยายามช่วยผู้ถูกสัมภาษณ์นึกถึงเหตุการณ์ แต่ไม่ชี้นำคำตอบ ระวังที่จะไม่ด่วนสรุปคำตอบจากการสังเกตสีหน้า ท่าทาง หรือวิธีตอบคำถาม
- ถ้าจำเป็น อาจต้องถามซ้ำ หรือปรับคำที่เลือกใช้ในคำถามนั้นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ต้องการ
- ต้องแน่ใจว่าคุณเข้าใจคำตอบที่ได้ ถ้าไม่ชัดเจน ควรขอให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อธิบายความหมายอีกครั้งในขณะนั้นเพื่อประหยัดเวลาที่ต้องกลับมาหาคำตอบอธิบายเพิ่มในภายหลัง
- แยกแยะข้อเท็จจริง ออกจากความเห็น หรือข้อวินิจฉัย
- ในการสรุป ควรทบทวนข้อเท็จจริงที่ได้ และขอให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยืนยันอีกครั้งว่าสิ่งที่สรุปนั้นถูกต้อง

4. เอกสารรับสารภาพ ควรกระชับ ตรงประเด็น และควรมีสาระสำคัญดังนี้

- แสดงความสมัครใจที่จะสารภาพเอง
- ระบุเจตนาที่กระทำทุจริต
- วันที่ที่เริ่มกระทำทุจริต
- ประมาณการมูลค่าความเสียหาย
- ประมาณการจำนวนครั้งที่กระทำทุจริต
- แสดงความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ ในการสอบสวน
- ยืนยันความถูกต้อง เป็นจริงของคำสารภาพ

การจัดทำรายงานเรื่องทุจริต (Fraud Report)

- เป็นเอกสารที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสอบสวน ข้อสรุป ข้อแนะนำ และสิ่งที่ได้ดำเนินการไป
- ควรระบุข้อเท็จจริงทั้งหมด ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตครั้งนั้นว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไรและทำไม
- ควรระบุ ข้อแนะนำว่าควรมีการปรับปรุงเรื่องของมาตรการควบคุมภายในอย่างไร ที่จะช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดทุจริตในลักษณะเดียวกันในอนาคต
- ระวังเรื่องการใช้ภาษา ต้องเป็นกลาง ระบุเฉพาะข้อเท็จจริง ไม่ลำเอียง และไม่ปิดป้อง

5. การบริหารความเสี่ยงในเรื่องการทุจริต (Fraud Risk Management (FRM))

กรอบโครงสร้างการควบคุมภายในของ COSO-IC COSO 2013 และหน่วยงานกำกับดูแล (ก.ล.ต.)

องค์ประกอบการควบคุมภายในของ COSO มีองค์ประกอบดังนี้

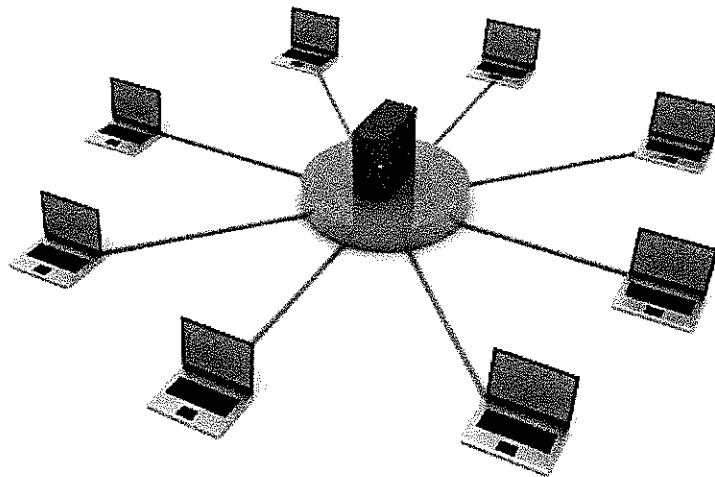
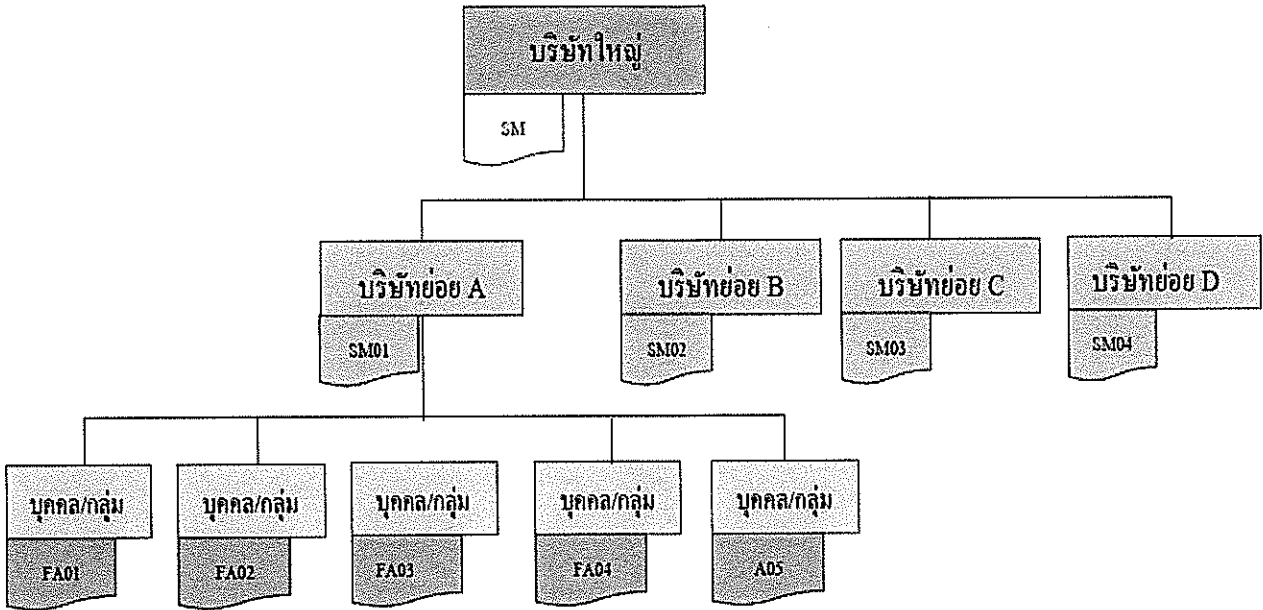
- 1) สภาพแวดล้อมในการควบคุม (Control Environment)
- 2) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
- 3) กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)
- 4) เทคโนโลยีและการสื่อสาร (Information & Communication)
- 5) กิจกรรมการตรวจติดตาม (Monitoring Activities)

การประเมินความเสี่ยงในเรื่องการทุจริต ซึ่งการประเมินโอกาสที่อาจเกิดการทุจริตควรมีดังนี้

- พิจารณาการทุจริตแบบต่างๆ
- ลดแรงจูงใจและความกดดันเพื่อหาการทุจริต
- ประเมินโอกาสหรือช่องทางที่อาจเกิดการทุจริต
- จัดให้มีมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขการทุจริต
- สื่อสารให้มีการปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติ

/ปัจจุบัน...

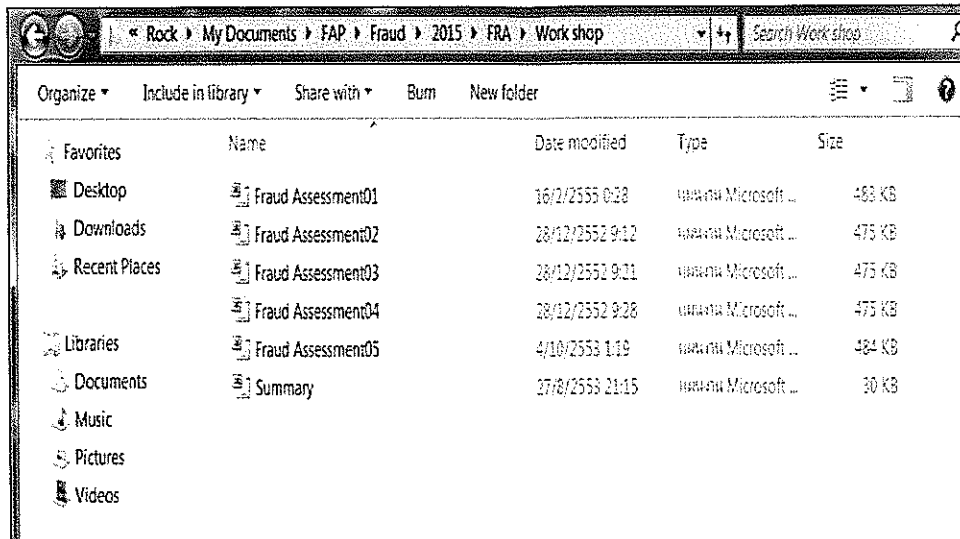
ปัจจุบันได้มีระบบ IT สามารถช่วยในการประเมินความเสี่ยงตัวอย่างดังนี้

รูปที่ 5 แสดงตัวอย่าง Organizes และ ระบบ IT ช่วย Implement

มีวิธีการทำงานโดย ให้บุคคลภายในองค์กรนั้นๆทำการกรอกแบบประเมินโปรแกรมความเสี่ยงเรื่องการทุจริตจากพนักงานระดับล่างขึ้นไปจนถึงผู้บริหารระดับสูง (ยังมีส่วนร่วมมากผลประเมินยิ่งแม่นยำ) หลังจากนั้นระบบ IT จะทำการประเมินได้ค่า Residual Fraud Risks เป็นเปอร์เซ็นต์ออกมา

โดยค่า Residual...

รูปที่ 6 ตัวอย่างโปรแกรมสำเร็จรูปในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในองค์กร

โดยค่า Residual Fraud Risks จะแบ่งเป็นเกณฑ์สำหรับองค์กรต่างๆดังนี้

- 1) ธนาคาร < 10 เปอร์เซนต์
- 2) บริษัทจดทะเบียน < 15 เปอร์เซนต์
- 3) บริษัทจำกัดหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ < 25 เปอร์เซนต์
- 4) บริษัทเล็กๆ < 35 เปอร์เซนต์

2..2 ข้อเสนอแนะในการนำความรู้ตามหลักสูตร/เรื่องจากการฝึกอบรม/สัมมนาครั้งนี้ มาประยุกต์ใช้กับองค์กร

การนำความรู้จากการฝึกอบรมครั้งนี้มาประยุกต์ใช้กับ รฟม. คือสามารถนำความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบทุจริตมาประยุกต์ใช้กับงานตรวจสอบ เนื่องจากงานตรวจสอบในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนของข้อมูลหลักฐานต่างๆมากขึ้นกว่าในอดีต รวมถึงหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตที่จะเกิดขึ้นในองค์กร

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม/สัมมนา

(1) หลักสูตรที่ฝึกอบรม/สัมมนาครั้งนี้ช่วยเพิ่มพูนความรู้ของท่าน

มาก

ปานกลาง

น้อย

(2) ท่านคิดว่าการฝึกอบรม/สัมมนาครั้งนี้มีประโยชน์กับตัวท่านและองค์กรเพียงใด

มาก

ปานกลาง

น้อย

ระบุเหตุผล (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เนื้อหาเกี่ยวข้องโดยตรงและสามารถนำไปใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างดี

เนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

เป็นความรู้เสริม และมีประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลนอกองค์กร

วิทยากรมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในการบรรยายเป็นอย่างดี

เนื้อหาการอบรมไม่ตรงกับหัวข้อการบรรยาย

อื่น ๆ

3. วิทยากรที่ให้ความรู้ในหลักสูตรนี้ ได้แก่

ชื่อ-สกุล	จากสถาบัน/หน่วยงาน	ระดับความสามารถของวิทยากร		
3.1 อ. ประทักษ์ เอี่ยมศรีชาญชัย	สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน	☒ ดีมาก	☐ ดี	☐ พอใช้
3.2 อ. พงศ์ศักดิ์ แสงสิงคี	สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน	☒ ดีมาก	☐ ดี	☐ พอใช้
3.3 อ. ศิวะรักษ์ พิณีจรรย์	สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน	☒ ดีมาก	☐ ดี	☐ พอใช้

4. ข้อเสนอแนะในการส่งพนักงานเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนาตามหลักสูตร/เรื่องนี้สำหรับครั้งต่อไป

หลักสูตรนี้เหมาะกับพนักงานตรวจสอบทุกระดับ เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้พิจารณาช่องทางที่จะทำให้เกิดการทุจริตในเรื่องที่กำลังตรวจสอบอยู่ ทำให้สามารถวางแผนงานและการดำเนินการตรวจสอบเพื่อปิดช่องทางการก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ลงชื่อ

(นายคณิต เตโชชลาสัย)

วันที่ 2 มีนาคม 2560

หมายเหตุ

1. การส่งรายงานสรุปผลการฝึกอบรม/สัมมนา ควรสรุปรายละเอียดเนื้อหาหลักสูตรผ่านผู้บังคับบัญชาในสังกัดของตนเอง และนำเสนอเรียนถึง รพบ.
2. กรณีมีเอกสารการฝึกอบรมหรือใบประกาศนียบัตร ใบรับรอง กรุณาถ่ายสำเนาเอกสารดังกล่าว เพื่อ ผทบ. จะได้บันทึกประวัติการฝึกอบรม
3. เมื่อ รพบ. พิจารณาเรื่องรายงานการฝึกอบรมภายนอกเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งเรื่องดังกล่าวไปที่ พบ.กพร.ผทบ. เพื่อ ผทบ.จะได้ดำเนินการลงประวัติฝึกอบรมต่อไป
4. สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ หัวข้อข่าวทรัพยากรบุคคล หน้าแรกระบบงานสารสนเทศ รพม. (INTRANET)
5. สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ แผนกพัฒนาทรัพยากรบุคคล กองพัฒนาบุคลากรและระบบงาน ฝ่ายทรัพยากรบุคคล
คุณรัชกร โทร 1224 คุณอัจฉรา โทร 1213 และคุณมณฑิชา โทร 1275

ใน พบ.ผทบ.
 1. พบ.กพร.ผทบ.
 9/13/60
 (นายอุททิกา สุภารัตน์)
 รพบ.

- เขียน ผอ.กทบ. ผอ.กสผ. ผอ.กพร. ทน.ขอ.14
 เพื่อทราบ เพื่อดำเนินการ
 เพื่อพิจารณา เพื่อตรวจสอบ
 รวบรวม เขียน

เขียน 24 ธ.ค. 2554
 2. ผอ.กพร.ผทบ.
 23/12/60

เขียน 23/12/60
 1. ผอ.กพร.ผทบ.
 23/12/60

The Institute of Internal Auditors of Thailand

Certificate of Continuing Professional Education

Mr. Khanit Techochalalai

has completed the course

Fraud Audit

Auditing 21.0 CPE Credits

15 - 17 February 2017

Bangkok, Thailand

*นางสาวกัญญาพร
พรหม
Suebsin
Am*

as

*Mrs. Chantana Suebsin
Chairman of The Board*

The Institute of
Internal Auditors
Thailand